

סיפור הספינה

נחשון הייתה אוניית מעפילים שארגן המוסד לעליה ב' של "ההגנה". שמה המלא של האונייה היה "נחשון-הקסטל", על שם הקרב על הקסטל שנערך על ידי חטיבת הראל של הפלמ"ח סמוך למועד יציאתה, זו הייתה אוניית המעפילים האחרונה שיצאה מצרפת לפני תום המנדט.

האונייה נבנתה כספינת דיג עשויה ברזל, מסוג "מכמורתן" נמוכה, שני תרנים, מכונות מאחור, 46 מ' אורך, 7.5 מ' רוחב, 4 מ' עומק, תפוסה של קצת פחות מ-400 טון, הנעה באמצעות פחם, מהירות 6-7 קשר והושקה בשם Tadorne. נבנתה בשנת 1897 ושימשה כספינת דיג באוקיינוס האטלנטי, שהפליגה למסעות ארוכים. היו בה מתקנים לאגירת מים ומחסני קירור. בעליה - צרפתי שעמד בראש קואופרטיב של דייגים.

האונייה נרכשה על ידי המוסד לעלייה ב' בלה רושל במפרץ ביסקאי, צרפת. הרכישה הייתה באמצעות מתווך צרפתי שרכש את הספינה ורשם אותה בשמו של רב החובל ווייל - יהודי צרפתי, קצין בדימוס מהצי הצרפתי. נשאה דגל צרפתי שלא הוחלף. ייתכן ושירות הביון הבריטי הדליף לצרפתים כי הספינה מיועדת להברחת נשק למחתרת בספרד, כדי למנוע את הפלגתה ולכן נערך עליה חיפוש, נמצא אקדח והספינה עוכבה. האונייה הוכנה במקום רכישתה, ואחר כך הפליגה לאורך החוף למיצר בוניפציו, בין סרדיניה לקורסיקה, לסידורים נוספים. אנשי המוסד לעליה ב' נתנו לה שמות צופן: תמר וקסטל.

לקראת הפלגת ההעפלה האונייה הייתה מצוידת בשתי סירות גומי ל-45 בני אדם כל אחת, וסירת עץ קטנה ל-14 בני אדם. הותקנו בה סידורי לינה ושירותים. העצים לבנייה הובאו ממחסני המוסד לעליה ב' במרסיי. רב החובל ו-14 הימאים לצדו היו צרפתים. מפקד האונייה היה איש הפלי"ם יוסף אלמוג, ולצדו מלוויים מוספים מאנשי הפלי"ם.

קורותיה

ההפלגה הראשונה

העלאה ראשונה של כ-530 מעפילים נערכה בתחילת מרץ 1948. ב-13 במרץ עלתה על שרטון צפונית לאנציו. בין איטליה לקורסיקה נתקעה הספינה בלב ים עם מנוע מקולקל. בעקבות זאת אורגנה פגישה בלב ים עם אוניית המפעילים "יחיעם" שיצאה ב-10 במרץ מפורמיה באיטליה, כשעל סיפונה 236 מעפילים. מעפילי "נחשון" הועברו ל"יחיעם", היחיעם המשיכה בדרכה לחופי ארץ ישראל והנחשון חזרה ריקה לבנדול. לפני ההפלגה השנייה הוחלף שמה מ Tadorne ל "נחשון הקסטל".

ההפלגה השנייה

כ-550 המעפילים נאספו במחנה ליד בנדול (Bandol ממחנות עקורים שונים בדרום צרפת, רוכזו בו מספר ימים לפני ההפלגה. היו חברי תנועות נוער ומפלגות: מפא"י, פועלי ציון, התאחדות, נוחם - 138, דרור, הנוער לאחדות העבודה, פח"ח - 138, השומר הצעיר - 102, איחוד, הנוער הציוני - 67, המזרחי - 22, בית"ר - 8, שונים - 75. 34 גברים ו-204 נשים וביניהם 13 ילדים עד גיל 13, 89 בני נוער בגיל 18. אל האונייה שעגנה בחוף בנדול, הגיעו ברגל ב-13 באפריל בשעה 23:00. הם הועברו בסירות ובחבלים לספינה, שעגנה במרחק כ-200 מ' מן החוף.

ב-14 באפריל הפליגה האוניה עם שחר וכשביקשה הספינה לצאת מהנמל, חלה תקלה במדחף כתוצאה מחבל שנכרך סביבו. לאחר כמה שעות תוקנה התקלה. מבנדול שטה האונייה לאורך החוף הצרפתי, ליד טולון (Toulon ומשם בנתיב הרגיל לארץ ישראל).

מדיווחים צרפתיים עולה כי ב-14 באפריל נעצרה ספינת מעפילים ל-24 שעות ליד חוף לקטיאן בסביבת טולון עקב תקלה במנוע. לבסוף הפליגה ללא עזרה. ב-21 באפריל דווחה הספינה כי נגמרו המים למנועים, ויש צורך ב-30 טון מים. הספינה ביקשה רשות להיכנס לנמל בכרתים כדי להצטייד במים. באותו יום ניסו שלוש משחתות צרפתיות לתפוס את הספינה, שנראתה ליד טולון. תקלה נוסף במנועים גרם להוראה להעביר את מעפילים לספינה "משמר העמק" ("מיכל") אך הדבר לא התבצע.

ב-24 באפריל התקרבה לאוניה משחתת בריטית אולם ה"נחשון" לא נעצרה, והמשיכה לכרתים.
ב-26 באפריל משעות אחר הצהרים החלו שתי משחתת בריטיות ללוות את האוניה. המעפילים
קבלו הוראה להתנגד עד כמה שניתן להשתלטות בריטית.

במרחק כ-30 מייל מול חוף [תל אביב](#), התכוננו חיילים בריטים להשתלט על הספינה. עם עלייתם,
נתקלו בהתנגדות ושניים מהם הושלכו לים. בשעה 21:30, נלכדה הספינה והובלה ל**[נמל חיפה](#)**.
הבריטים השתמשו באלות כדי להתגבר על ההתנגדות, וגם התיזו מים באמצעות זרנוקים וירו
פצצות גז מדמיע. וכך, לאחר מאבק אלים השתלטו עליה הכוחות הבריטים וגררו את האוניה
לנמל חיפה ב-28 באפריל והמעפילים גורשו למחנות המעצר בקפריסין.

זו הייתה אוניית המעפילים האחרונה שגורשה בידם. לאחר הקמת המדינה הפליגה חזרה
לצרפת לשם מכירתה לגרוטאות.